

ĐA DẠNG THÚ, CHIM, BÒ SÁT VÀ ÉCH NHÁI TẠI ĐẢO BẠCH LONG VỸ, THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

BUI ĐỨC QUANG

Ủy ban Nhân dân huyện đảo Bạch Long Vỹ, thành phố Hải Phòng

LÊ XUÂN CẢNH

Viện Sinh thái và Tài nguyên sinh vật,

Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam

HÀ QUÝ QUỲNH

Ban Ứng dụng và Triển khai công nghệ,

Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam

Hệ thống đảo của nước ta rất đa dạng và phong phú về số lượng và điều kiện sinh thái. Năm 2010, Việt Nam đã phê duyệt Quy hoạch hệ thống khu bảo tồn biển Việt Nam đến năm 2020, trong đó có mục đích Quy hoạch hệ thống các khu bảo tồn biển nhằm bảo vệ, bảo tồn nguồn lợi thủy sản, bảo vệ môi trường sinh thái biển [5, 6].

Đảo Bạch Long Vỹ nằm ở trung tâm vịnh Bắc Bộ, cách thành phố Hải Phòng khoảng 133km về phía Tây, cách mũi Tachiao Tou của đảo Hải Nam Trung Quốc khoảng 130km về phía Đông. Đảo có vị trí quan trọng trong việc mở rộng các vùng biển và phân định biển Vịnh Bắc Bộ. Ngoài ra, đảo còn nằm trên một trong 8 ngư trường lớn của Việt Nam, có vị trí quan trọng trong chiến lược phát triển kinh tế, an ninh-quốc phòng biển của nước ta ở vịnh Bắc Bộ [8].

Bài viết “*Đa dạng thú, chim, bò sát và ếch nhái tại đảo Bạch Long Vỹ, thành phố Hải Phòng*” có mục đích xác định làm rõ cấu trúc thành phần loài, đánh giá giá trị quý hiếm của các loài thú, chim, bò sát và ếch nhái ở đảo Bạch Long Vỹ, góp phần làm tăng cơ sở khoa học để bảo tồn đa dạng sinh học và phát triển bền vững đảo Bạch Long Vỹ.

I. TÀI LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

Tư liệu: Báo cáo khảo sát đa dạng sinh học khu vực đảo Bạch Long Vỹ. Bản đồ địa hình 1: 10.000, bản đồ thảm thực vật, bản đồ dân cư... Các báo cáo nghiên cứu trên địa bàn. Số liệu khảo sát thực địa từ ngày 21/5/2013 đến ngày 29/5/2013.

Định loại: Định tên khoa học dựa trên các tài liệu của Nguyễn Xuân Đăng (2009); Đào Văn Tiến (1978, 1981,...); Đặng Huy Huỳnh, Đào Văn Tiến (1994); Chim Việt Nam của Võ Quý, Nguyễn Cử (1995); Nguyễn Cử, Karen Phillipps (2000); Nguyễn Văn Sáng, Hồ Thu Cúc (2009).

Chỉ tiêu phân loại giá trị các loài động vật theo: Nghị định số 32/2006/NĐ-CP, ngày 30 tháng 3 năm 2006 của Chính phủ: IB-Động vật nghiêm cấm khai thác, sử dụng vì mục đích thương mại; IIB- Động vật hạn chế khai thác, sử dụng vì mục đích thương mại; Sách Đỏ Việt Nam (2007); Danh lục Đỏ IUCN: CR-Rất nguy cấp; EN-Nguy cấp; VU-Sẽ nguy cấp; LR-Ít nguy cấp; LR/nt: Sắp nguy cấp, NT-Gần bị đe dọa, LC-Ít bị đe dọa; DD-Chưa đủ dữ liệu.

II. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

1. Đa dạng sinh học động vật có xương sống

Cấu trúc taxon của động vật có xương sống trên đảo không giống nhau, thể hiện sự khác biệt ở các nhóm ưu thế và các nhóm kém đa dạng. Trong đó, lớp Chim (Aves) đa dạng nhất về thành phần các bậc taxon.

Lớp Thú (Mammalia) có 16 loài (chiếm 4,97% tổng số loài thú của Việt Nam), 6 họ (chiếm 26,09%), của 3 bộ (chiếm 20%); bộ Dơi (Chirotera) có 3 họ và 8 loài; bộ Gặm nhấm (Rodentia) có 1 họ và 3 loài; bộ Cá voi (Cetacea) 2 họ, 5 loài. Với diện tích không lớn, số lượng loài thú ghi nhận được ở đảo Bạch Long Vỹ phản ánh sự đa dạng cao của các loài thú và sự xuất hiện, đa dạng của các loài thú biển thể hiện tính đặc thù của khu hệ thú đảo Bạch Long Vỹ. Các họ có nhiều loài nhất gồm: Họ Chuột (Muridae) có 3 loài; họ Dơi ma (Megadermatidae); họ Cá heo (Delphinidae) có 4 loài.

Bảng 1

Số lượng các taxon của các lớp động vật có xương sống ở đảo Bạch Long Vỹ

TT	Các lớp	Bộ		Họ		Loài	
		Số lượng	Tỷ lệ (%)	Số lượng	Tỷ lệ (%)	Số lượng	Tỷ lệ (%)
1	Thú	3	20,00	6	13,95	16	4,97
2	Chim	13	68,42	32	39,51	74	8,94
3	Bò sát	2	100,00	6	26,09	15	5,07
4	Ếch nhái	1	100,00	2	100,00	5	2,60
Tổng cộng		19	100,00	46	100,00	110	100,00

Lớp Chim (Aves) đã xác định được 74 loài (chiếm 8,94% tổng số loài của Việt Nam), 32 họ (chiếm 39,51%) của 13 bộ (chiếm 68,42%). Trong đó các bộ có 1 họ và 1-3 loài gồm: Bộ Chim lớn (Podicipediformes); bộ Cú (Strigiformes); bộ Yến (Apodiformes); bộ Sếu (Gruiformes); bộ Sả (Coraciiformes); bộ Bò câu (Columbiformes); bộ Cu cu (Cuculiformes). Các bộ có nhiều hơn 1 họ hoặc 1 loài gồm: Bộ Hải âu (Procellariiformes) có 2 họ, 2 loài; bộ Bò nông (Pelecaniformes) 3 họ, 5 loài; bộ Hạc (Ciconiiformes) 1 họ, 6 loài; bộ Cắt (Falconiformes) 2 họ, 7 loài; bộ Sẻ (Passeriformes) có 13 họ, 20 loài; bộ Rẽ (Charadriiformes) có 4 họ, 21 loài. Các họ có nhiều loài nhất gồm: Họ Diệc (Ardeidae); họ Ưng (Accipitridae) có 6 loài; họ Rẽ (Scolopacidae) có 7 loài và họ Choi chồi (Charadriidae) có 8 loài. Trong đó thành phần chim di cư ven biển chiếm số lượng lớn [1].

Lớp Bò sát (Reptilia) có 15 loài (chiếm 5,07% số loài ếch nhái của Việt Nam), 6 họ (chiếm 13,73%) và 2 bộ (chiếm 100%). Trong đó bộ Có vảy (Squamata) có 5 họ và 11 loài; bộ Rùa (Testudines) có 1 họ và 4 loài. Cơ cấu thành phần loài trong các họ bò sát ở Bạch Long Vỹ như sau: Các họ Tắc kè (Gekkonidae); Thần lằn bóng (Scincidae); Rắn râm ri (Acrochordidae) và họ Rắn hổ (Elapidae) có 2 loài. Họ Rắn nước (Colubridae) có 3 loài và họ Vích (Cheloniidae) có 4 loài. Số loài ếch nhái ghi nhận được ở đảo Bạch Long Vỹ không cao, song đảo có sự phân bố của các loài bò sát nước ngọt và biển.

Lớp Ếch nhái (Amphibia) có 1 họ là họ Ếch nhái (Ranidae) với 5 loài (chiếm 2,60% tổng số loài của ếch nhái Việt Nam). Đảo có diện tích nhỏ, lượng nước ngọt ít, số lượng loài ếch nhái ghi nhận được ở đảo Bạch Long Vỹ thấp so với các khu vực khác.

2. Các loài bị đe dọa cần ưu tiên bảo tồn

Bảng 2

Các loài động vật quý hiếm ở đảo Bạch Long Vỹ, 2012

TT	Tên Việt Nam	Tên khoa học	NĐ 32 2006	SĐVN 2007	IUCN 2012
	Thú				
1	Cá heo bụng trắng	<i>Lagenodelphis hosei</i>		VU	LC
2	Cá ông chuông	<i>Pseudorca crassidens</i>		DD	DD
3	Cá heo trắng trung hoa	<i>Sousa chinensis</i>		EN	NT
4	Cá heo mõm dài	<i>Stenella longirostris</i>		VU	DD
	Bò sát				
5	Rắn ráo thường	<i>Ptyas korros</i>	IIB	EN	
6	Quần đồng	<i>Caretta caretta</i>		CR	
7	Vích	<i>Chelonia mydas</i>		EN	EN
8	Đồi mồi dứa	<i>Lepidochelys olivacea</i>		EN	VU
9	Đồi mồi	<i>Eretmochelys imbricata</i>		EN	CR

Đã xác định được 4 loài thú ưu tiên bảo tồn, trong đó có 4 loài thuộc Sách Đỏ Việt Nam, 2 loài bậc VU, 1 loài bậc EN và 1 loài bậc DD và 4 loài thuộc Danh lục Đỏ IUCN gồm 2 loài bậc DD, 1 loài bậc LC và 1 loài bậc NT; có 5 loài bò sát có giá trị quý hiếm, ưu tiên bảo tồn gồm: 5 loài thuộc Sách Đỏ Việt Nam, trong đó 1 loài bậc CR, 4 loài bậc EN; 3 loài thuộc Danh lục Đỏ IUCN gồm 1 loài bậc CR, 1 loài bậc VU và 1 loài bậc EN. (bảng 2).

Có 1 loài có tên trong Nghị định số 32/2006/NĐ-CP của Chính phủ là Rắn ráo thường (*Ptyas korros*) bậc IIB (bảng 2).

Các loài cần ưu tiên bảo tồn đều ghi nhận được khu vực đảo Bạch Long Vỹ tuy khu vực này nằm liền kề với vùng biển bị tác động do hoạt động khai thác hải sản của con người, làm cho môi trường sống của các loài động vật bị ảnh hưởng, suy thoái, đặc biệt là các loài thú biển.

III. KẾT LUẬN

Đã ghi nhận được tổng số 110 loài động vật có xương sống thuộc 46 họ 19 bộ khu vực đảo Bạch Long Vỹ. Trong đó lớp Thú có 16 loài 6 họ của 3 bộ; lớp Chim có 74 loài thuộc 32 họ 13 bộ; lớp Bò sát có 15 loài 6 họ và 2 bộ; lớp Éch nhái có 5 loài 1 họ và 1 bộ.

Đã ghi nhận 9 loài động vật quý hiếm cần được ưu tiên bảo tồn tại khu vực nghiên cứu, trong đó có 9 loài thuộc Sách Đỏ Việt Nam 2007, 1 loài thuộc Nghị định số 32 và 7 loài thuộc Danh lục Đỏ IUCN 2012.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Cử, Lê Trọng Trái, Karen Phillipps, 2000. Chim Việt Nam. NXB. Lao động-Xã hội, Hà Nội
2. Lê Vũ Khôi, 2000. Danh lục các loài thú ở Việt Nam. NXB. Nông nghiệp, Hà Nội.
3. Nguyễn Văn Sáng, Hồ Thu Cúc, Nguyễn Quang Trường, 2009. Danh lục ếch nhái và bò sát Việt Nam. NXB. Nông nghiệp, Hà Nội.

4. **Đặng Ngọc Thanh và cs.**, 2007. Sách Đỏ Việt Nam, Phần I. Động vật. NXB. KHTN & CN, Hà Nội.
5. **Viện Tài nguyên và Môi trường Biển**, 2009. Báo cáo chuyên đề “Tổng quan đa dạng sinh học Khu Bảo tồn thiên nhiên biển Bạch Long Vỹ”. Hải Phòng 2009.
6. **Viện Tài nguyên và Môi trường Biển**, 2010. Báo cáo tổng hợp dự án “Quy hoạch chi tiết Khu Bảo tồn biển Bạch Long Vỹ Hải Phòng”. Hải Phòng 2010.

**SPECIES DIVERSITY OF MAMMAL, BIRD, REPTILE AND AMPHIBIAN FAUNA
IN BACH LONG VY ISLAND, HAI PHONG CITY**

BUI DUC QUANG, LE XUAN CANH, HA QUY QUYNH

SUMMARY

Bach Long Vy island is located in centre of Bac Bo bay, it is 133km East of Hai Phong city and 130km West of Hai Nam island. It is identified in Bach Long Vy island 110 species of vertebrate species, belong to 46 families, 19 order. The mammal fauna has 16 species belonging to 6 families, 3 orders. Bird fauna: 74 species 32 families, 13 orders. Reptile fauna: 15 species, 6 families, and 2 orders, and Amphibian fauna: 5 species, 1 families and 1 order. Among 110 recorded species, there are 9 species listed in Vietnam Red Data Book 2007; 1 species listed in Decree No 32; and 7 species listed in IUCN Redlist 2012.